

İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

İbrahim TAŞ¹, Okan BİLGİN²

Öz: Bu çalışmanın amacı DSM-V çevrimiçi oyun bağımlılığı kriterlerine göre dokuz maddeli internet bağımlılığı ölçeği geliştirmektedir. Çalışma, yaşları 18 ile 58 arasında değişen 543 kişi ile yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için 327 kişi ile doğrulayıcı faktör için 216 kişi ile çalışılmıştır. Kapsam geçerliği çerçevesinde uzman görüşü alınmıştır. Yapı geçerliğini tespit etmek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda 9 madde ve tek faktörden oluşan yapı elde edilmiştir. Tek faktörün ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 39.607'sini açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin .836 olduğu, Barlett's Küresellik testi sonucunun ise $\chi^2= 758.899$, $p=.000$ olduğu tespit edilmiştir. Maddelerin ortak varyanslarının .22 ile .67 arasında, madde faktör yük değerlerinin .45 ile .74 arasında, madde toplam korelasyonlarının ise .35 ile .61 aralığında yer aldığı tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde yer aldığı tespit edilmiştir ($X^2/df =2.38$, RMR=.06, GFI=.94, AGFI=.90, CFI=.90, RMSEA= .08). Bir ay arayla yapılan test tekrar test korelasyon katsayısı $r=.90$ olarak tespit edilirken, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .78 olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak ölçeğin internet bağımlılığını ölçmek için güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi

¹ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ibrahimtas34@gmail.com

² Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, bilgin.okan@gmail.com

The Validity and Reliability of The Internet Addiction Scale

Abstract: The aim of this study was to develop a nine-item internet addiction scale based on DSM-V internet gaming addiction criteria. The study was carried out with 550 people aged between 18 and 58 years. For exploratory factor analysis with a total of 327 people and for confirmatory factor analysis with a total 216 people were studied. Expert opinion was received within content validity. Factor analysis was performed to determine the construct validity. As a result of factor analysis, a structure consisting of 9 items and one factor was obtained. It was seen that the single factor explained 39% of the total variance of the scale. The KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) value of the scale was .836 and χ^2 value of the Bartlett Sphericity test was found as 758.899 ($p=.000$). The common variances of the items were found between .22 and .67, and the item-factor loadings were between .45 and .74 and item total correlations were ranged between .35 and .61. A result of confirmatory factor analysis, it was found that fit indices were within acceptable limits ($X^2/df = 2.38$, RMR=.06, GFI=.94, AGFI=.90, CFI=.90, RMSEA= .08). Test-retest correlation coefficient was determined as $r = .90$ and Cronbach Alpha internal consistency coefficient was found as .78. As a result, it was determined that this scale is a valid and reliable scale to measure internet addiction in young adults and adults.

Keywords: Internet addiction, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis

Giriş

En çok kullanılan teknolojik ürünlerin başında gelen internet günümüz insanının vazgeçilmezleri arasındaki yerini almıştır. Her gün daha da geliştirilen uygulamalarla insanoğlunun hemen hemen her ihtiyacını karşılaması onun tahtını daha da sağlamlaştırmaktadır. İnternetin hemen hemen her ihtiyacı karşılaması internetin aşırı kullanımını da beraberinde getirmektedir. Aşırı kullanım ise beraberinde bazı sorunlar getirebilmektedir.

Hayatı kolaylaştırması ve hemen her yerde ulaşılabilir olması interneti üniversite öğrencileri için popüler bir eğlence aracı aynı zaman da akademik etkinliklerin yapılacağı bir yer haline getirmiştir (Yen, Ko, Yen, Chen ve Chen, 2009). İnterneti bireyler için cazip kılan bazı unsurlar bulunmaktadır. Birey sanal dünya da gerçek hayattaki kimliğinin çok çok zıttı

bir kimlik yaratabilir. Gerçek hayatta kurtulmak istediği birçok özelliğinden sanal kimlik sayesinde kurtulabildiği gibi sahip olmak istediği özelliklere de sahipmiş gibi davranabilir. Ancak bu kimlik sanal dünyada kapana kısılmış bir kimliktir ve gerçek dünyada karşılığı yoktur (Young, 1997). İnternetin yukarıda belirtildiği şekilde ve yoğun olarak kullanılması beraberinde bazı sorunlar getirebilmektedir. Bu sorunlardan biri de internet bağımlılığıdır. İnternet bağımlılığı kavramı ilk ortaya atıldığından beri üzerinde ittifak edilecek temel kriterler bulunmamaktadır (Shaw ve Black, 2008).

Literatürde internet bağımlılığının tanımlanması ile ilgili yapılan ilk çalışmalardan biri de Young (1998) tarafından yapılmıştır. Young (1998) internet bağımlılığını tanımlamak için 8 kriter ortaya koymuş ve bu kriterlerden 5'ini karşılayanın internet bağımlısı olarak düşünülebileceğini ifade etmiştir. Bu kriterler zihnin internet ile meşguliyeti, artan miktarda kullanma, internet kullanımını bırakmak istemesine rağmen bırakamama, kullanımı kesmek ya da azaltmak istediğinde hırçın, depresif hissetme, istediğinden daha fazla internette kalma, internet kullanımı nedeniyle iş, eğitim ve ilişkilerle ilgili fırsatları tehlikeye atma, kullanılan internet miktarı ile ilgili yalan söyleme ve olumsuz ruh halinden kaçmak için internet kullanma şeklindedir. DSM V'in (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, 2013) yayınlanması ile birlikte çevrimiçi oyun bağımlılığı ile ilgili kriterler netleşmeye başlamıştır. Bu kriterler genel olarak Young (1998) tarafından ifade edilen kriterleri kapsamaktadır. Young (1998) tarafından ifade edilen kriterlere ek olarak, önceki ilgi alanlarına ve hobilere karşı ilginin kaybolması ve internetin sosyal ve psikolojik problemlere yol açmasına rağmen kullanılması kriterleri yer almaktadır. DSM V (2013) tarafından 9 kriter ile tanımlanan çevrimiçi oyun bağımlılığı kriterleri diğer teknolojik bağımlılık türleri için de temel kriterler olarak referans alınmaya başlanmıştır. Nitekim internet bağımlılığı (Pontes ve Griffiths, 2016) ve sosyal medya bağımlılığı (van den Eijnden, Lemmens, ve Valkenburg, 2016) ile ilgili ölçekler geliştirilirken DSM V'te geçen kriterler dikkate alınmıştır. Bunlara ek olarak Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) çevrimiçi oyun bağımlılığını bir ruhsal sorun olarak değerlendirmesi ("Oyun bağımlılığı resmen", 2018) gerek çevrimiçi oyun bağımlılığı gerekse diğer teknolojik bağımlılıklarının tanı kriterlerinin belirlenmesi önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde internet bağımlılığı ile ilgili çeşitli ölçekler geliştirilmiştir. Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan (2007) üniversite öğrencileri üzerinde problemleri internet kullanımı ölçeği isminde bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçek internetin olumsuz sonuçları, sosyal rahatlama ve aşırı kullanım olmak üzere 3 faktör ve 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Günüş (2009) tarafından ergenler üzerinde geliştirilen internet bağımlılığı ölçeği ise yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon olmak üzere 4 faktör, 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından ergenler üzerinde geliştirilen bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeği ise internet bağımlılığı ve bilgisayar bağımlılığı olmak üzere iki faktör, 54 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin internet bağımlılığı alt boyutu Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .96 olarak bulunmaktadır. Ögel, Karadağ, Satgan ve Koç (2015) tarafından geliştirilen bağımlılık profil indeksi internet bağımlılığı formu üç faktör ve 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada farklı olarak DSM-V çevrimiçi internet oyun bağımlılığı kriterleri doğrultusunda bir ölçek geliştirilmek istenmiştir. Ölçeğin çevrimiçi oyun bağımlılığı kriterleri doğrultusunda oluşturulması ve az maddeli olmasının (9 maddelik) ölçeğin kullanılabilirliğini artıracakı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırma toplamda 543 kişi ile yürütülmüştür. Katılımcıların yaş aralıkları 18 ile 58 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi ve açıklayıcı faktör analizi için iki ayrı örneklem kullanılmıştır.

Araştırma Grubu I

Araştırma Grubu I, 217'si kadın, 110'u erkek olmak üzere 327 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıları yaş aralığı 19 ile 58 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları 25.13'tür. Bu gruptan elde edilen verilerle Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır.

Araştırma Grubu II

Araştırma grubu II, 136'sı (%63) kadın, 80'i (%37) erkek olmak üzere 216 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralıkları 18-27 arasında değişmekte olup, yaş ortalamaları 21.13 şeklindedir. Bu grupta doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçekler katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Deneme formu 30 kişiye uygulanmıştır. Veriler toplanırken katılımcıların gönüllü olmasına dikkat edilmiştir. Ölçeğin uygulanma süresi ortalama 20 dakikayı bulmuştur. Veriler SPSS 25 ve AMOS 25 paket programları ile analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına, madde toplam korelasyonu, test tekrar test analizine ve alt üst %27'lik t testi değerlerine bakılmıştır.

Ölçek Geliştirme ile İlgili Çalışmalar

Bu çalışmanın amacı DSM-V çevrimiçi oyun bağımlılığı tanı kriterlerini esas alarak internet bağımlılığı ölçeği geliştirmektir. Ölçeğin her bir kriteri karşılayan 9 maddeden oluşan kısa form olması amaçlanmıştır. Ölçek geliştirilirken öncelikle alan yazın taraması yapılmıştır. 27 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Çevrimiçi oyun bağımlılığı kriterlerinden her bir kriter için 3 madde hazırlanmış böylece 27 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri "Hiçbir zaman", "Nadir olarak", "Bazen", "Sık sık" ve "Her zaman" şeklinde 5'li likert tipi dereceleme ile ölçülmüştür. 27 maddeden oluşan ölçeğe son hali verildikten sonra güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarına geçilmiştir.

Kapsam geçerliği çerçevesinde psikolojik danışma ve rehberlik, ölçme ve değerlendirme ve Türk dili alanlarında çalışan akademisyen ve uzmanlardan oluşan 5 kişiye ölçek maddeleri gönderilmiş ve onlardan geri dönüt alınmıştır. Geri dönütler sonrasında ölçeğe son hali verilmiştir.

Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları kapsamında 543 kişiye ölçek uygulanmıştır. Öncelikle açımlayıcı faktör analizi için veri toplanmıştır. Toplanan 327 kişilik verilerle

Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Daha sonra doğrulayıcı faktör analizi için veri toplanmıştır. Toplanan 216 kişilik veriler ise Doğrulayıcı Faktör Analizi için kullanılmıştır. Ölçekte yer alacak maddelerin belirlenmesinde madde faktör yüklerinin .30 ve üzerinde olmasına dikkat edilmiştir. Bu kriterler doğrultusunda her bir çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeğine 1 madde denk gelecek 9 maddelik bir ölçek oluşturulmuş ve güvenirlik ve geçerlik çalışmaları elde edilen bu yapı üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Bu araştırmada internet bağımlılığı ölçeği yetişkin formu geliştirilmek istenmiştir. Bu amaçla geçerlilik çalışmaları kapsamında öncelikle açımlayıcı faktör analizi yapılmış daha sonra ortaya çıkan yapının faktör yapısını test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu işlemlerden sonra ölçeğin güvenirlik analizi yapılmıştır.

Faktör Yapısının İncelenmesi

Açımlayıcı faktör analizi

Ölçeğin faktör yapısı açımlayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde öncelikle örneklemin yeterli olup olmadığını test eden Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerlerine bakılmıştır. KMO değeri .836 olarak elde edilmiştir. Bu değer çok iyi bir değer olarak kabul edilmektedir (Sharma, 1996, s.116 akt. Kalaycı, 2014). Bu değer .70 ve üzerinde olması maddelerin faktör analizi için yeterli kabul edilmektedir. Barlett's Küresellik testi ($\chi^2= 758.899$, $p=.000$) olarak bulunmuştur. Her iki analizden elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde ölçek verilerinin faktör analizine uygun olduğu söylenebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Faktör analizinde temel bileşenler analizi yapılmış bu analizde iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen faktörlerin açıkladıkları varyanslar tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Temel Bileşenler Analizi Sonucunda Elde Edilen İki Faktörlü Yapısının Özdeğer ve Açıklanan Varyans Değerleri

Faktör	Öz değer	A.V. (%)	T. V. (%)
1	3.57	39.61	39.61
2	1.23	13.63	53.24

A.V= Açıklanan varyans, T.V= Toplam varyans

Tablo 1’de görüldüğü gibi yapılan faktör analizi (temel bileşenler analizi) sonucunda varyansın % 53.241’ini açıklayan iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Birinci faktörün açıkladığı varyansın %39.607 olması ve ikinci faktörün isimlendirilmesinin zor olması nedeniyle ölçeğin tek faktörlü olmasına karar verilmiştir. Ölçeğin tek faktörlü olması kararlaştırılırken yamaç birikinti grafiğine de bakılmış ve birinci faktörden sonra eğimin başladığı görülmüştür. Yamaç-birikinti grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. Yamaç-Birikinti Grafiği

Şekil 1’de eğimin ikinci noktadan itibaren bir plato yaptığı görülmektedir.

Tek faktör 9 maddeden oluşan ölçeğin temel bileşenler analizine ilişkin sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Temel Bileşenler Analizi Sonucunda Elde Edilen Tek Faktörlü Yapısının Özdeğer ve Açıklanan Varyans Değerleri

Faktör	Öz değer	A.V (%)	T.V (%)
1	3.57	39.61	39.61

A.V= Açıklanan varyans, T.V= Toplam varyans

Tablo 2’de faktör analizi (temel bileşenler analizi) sonucunda 9 maddenin öz değeri 1’den büyük olan tek faktöre ilişkin değerleri verilmiştir. Tek faktörün açıkladığı varyansın % 39.607olduğu tespit edilmiştir.

İnternet bağımlılığı ölçeğinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, faktör ortak varyansları, madde faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları hesaplanmış ve tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları ve Madde Toplam Korelasyonları

Madde No	$\bar{X}$	Ss	Faktör Ortak Varyans	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
M2	3.11	1.22	.58	.56	.45
M4	2.64	1.11	.67	.62	.52
M5	2.37	1.11	.57	.66	.54
M6	1.55	.80	.60	.71	.55
M7	1.24	.62	.55	.59	.43
M9	1.42	.77	.61	.66	.48
M10	1.79	.92	.54	.74	.61
M17	2.65	1.5	.22	.45	.35
M21	1.50	.82	.45	.63	.47

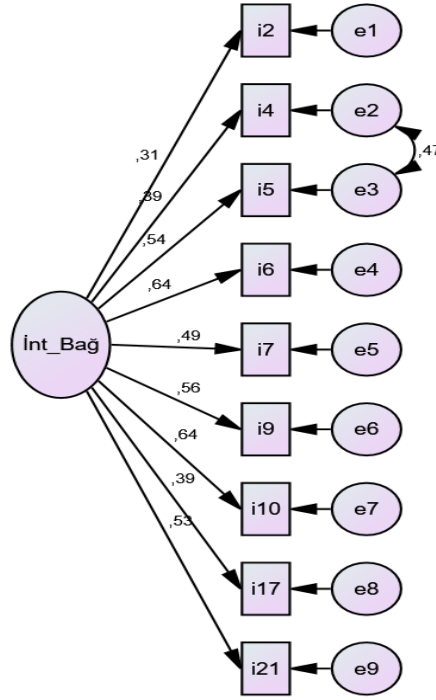
Tablo 3’de maddelerin faktör ortak varyanslarının .22 ile .67 arasında yer aldığı, ölçek madde faktör yük değerlerinin .46 ile .74 arasında yer aldığı görülmektedir. Ölçek madde toplam korelasyonlarının ise .35 ile .61 aralığında yer aldığı görülmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi

Ölçeğin tek faktörlü yapısını test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde ölçek maddelerinin uyum değerlerinin bazıları kabul edilebilir sınırlar içinde yer alsa da referans alınan tüm değerlerin kabul edilebilir değerler arasında yer almadığı görülmüştür ($X^2/df=3.883$; $RMR=.064$; $GFI=.89$; $AGFI=.82$, $CFI=.79$). Bunun üzerine programın önerdiği modifikasyonlar incelenmiş ve analiz programının önerdiği (e2-e3) maddeler arasında bir modifikasyon yapılmıştır. Bu maddelerden biri internette geçirilen süreyi kontrol edememe ile ilgili diğeri ise geçirilen bu sürenin yarattığı aksaklıklarla ilgili olduğundan birbirine yakın olarak algılanmıştır. Bu düzeltmeden sonra model uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeye geldiği görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin path diyagramı ve uyum indeks tablosu aşağıda verilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin path diyagramı şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. İnternet Bağımlılığına İlişkin Path Diyagramı

Şekil 2’de her bir maddenin faktör yük değerlerini gösteren standardize edilmiş beta değerlerinin .31 ile .64 arasında değiştiği görülmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin uyum indeksi değerleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Uyum İndeks Değerleri

İyilik Uyum İndeksi	Ulaşılan Değerler	Kabul edilir değerler*
X^2	2.38	≤ 5
Sd	26	
RMR	.06	$\leq .10$
GFI	.94	$\geq .90$
AGFI	.90	$\geq .90$
CFI	.90	$\geq .90$
RMSEA	.08	$\leq .08$

* Akt. Çokluk vd. (2012, s.271-272)

Tablo 4’de yer alan uyum indekslerinden X^2/df değerinin 2.38 olduğu görülmektedir. Artık ortalamaların karekökü (RMR) değerinin .06 olduğu görülmektedir. İyilik uyum indeksinin (GFI) .94 olduğu, düzeltilmiş iyilik uyum indeksinin ise (AGFI) .90 olduğu

görülmektedir. Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) değeri .90 olarak tespit edilmiştir. Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) değeri .08 ($\leq .08$) olarak tespit edilmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısı, test tekrar test ve alt-üst %27'lik değerler incelenmiştir. Tablo 5'de iç tutarlılık için ölçülen Cronbach Alfa değeri verilmiştir.

Tablo 5. Güvenirlik Analizi Sonuçları

Madde No	Cronbach Alfa
M2	
M4	
M5	
M6	
M7	.78
M9	
M10	
M17	
M21	

Tablo 5'de ölçeğin tutarlılık katsayısı verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayıları .70'in üzerindedir.

Ölçekte güvenilirliği ölçmenin yollarından biri de test tekrar test analizidir. Ölçeğin bir ay arayla yapılan test tekrar test sonucunun her iki ölçüm arasında yüksek ($r = .90$) ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Madde Analizi

İç tutarlılığı ölçmek için kullanılan alt %27'lik ile üst %27'lik gruplar arasındaki fark ilişkisiz gruplar t testi ile sınanmıştır. Analiz sonuçları tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Madde Analizi %27'lik Alt ve Üst Gruplar İçin T Değerleri

Madde	Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
M2	Alt	88	2.19	1.12	-10.409	.000
	Üst	88	3.88	1.03		
M4	Alt	88	1.73	.952	-11.840	.000
	Üst	88	3.43	.944		
M5	Alt	88	1.46	.677	-13.297	.000
	Üst	88	3.27	1.07		
M6	Alt	88	1.06	.239	-11.351	.000
	Üst	88	2.22	.931		
M7	Alt	88	1.02	.213	-6.450	.000
	Üst	88	1.68	.939		
M9	Alt	88	1.04	.258	-8.267	.000
	Üst	88	2.00	1.06		
M10	Alt	88	1.10	.304	-15.486	.000
	Üst	88	2.69	.914		
M17	Alt	88	1.78	.718	-6.982	.000
	Üst	88	3.57	2.303		
M21	Alt	88	1.01	.106	-11.228	.000
	Üst	88	2.16	.957		

Tablo 6'da alt-üst %27'lik değerler için hesaplanan t değerleri ölçeğin bütün maddeleri için $p < .01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İnternet bağımlılığı her geçen gün daha çok sayıda insanın hayatını etkilemektedir. Yetişkinler arasında yaygın hale gelen internet bağımlılığı, aile hayatından, sosyal ilişkilere, iş hayatından günlük sorumlulukların aksatılmasına kadar birçok alanda sorun yaratmaya devam etmektedir. DSM-V (2013) çevrimiçi oyun bağımlılığı kriterlerinin yayınlanması ve Dünya Sağlık Örgütü'nün çevrim içi oyun bağımlılığı bir ruhsal sorun olarak tanımlaması bu

ölçeğin teorik alt yapısını oluşturmaktadır. Bu açıklama ve kriterler doğrultusunda genç yetişkin ve yetişkinlerde kullanılabilir tek faktörlü 9 maddeli, likert tipi kısa form bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır.

Geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği açımlayıcı faktör analizi (AFA), doğrulayıcı faktör analizi (DFA), ve alt-üst %27 t testi analizi ve Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ile ölçülmüştür. Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .836 şeklinde bulunmuştur. Barlett's Sphericity testi ise $\chi^2= 758.899$, $p=.000$ şeklinde anlamlı olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda öz değeri 1'den büyük tek faktörün ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 39.607'sini açıkladığı görülmektedir. Açıklanan varyansın % 30 ve üzerinde olması tek faktörlü desenler için yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2014, s.135). Maddelerin faktör ortak varyanslarının .22 ile .67 arasında yer aldığı görülmektedir. Faktör ortak varyansın .10'dan küçük olmaması istenen bir durumdur. Eğer .10'dan küçük ise o madde ile ilgili problem olabilir, maddenin çıkarılması gerekebilir (Çokluk vd., 2012, s. 220). Ölçek maddelerinde en küçük değer .22 olduğu ve bu değer kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmektedir. Açımlayıcı analiz sonucu elde edilen ölçek madde faktör yük değerlerinin .45 ile .74 arasında yer aldığı görülmektedir. Bu değerler madde faktör yük değerleri kabul noktası olan .30'dan (akt. Çokluk vd., 2012) daha yüksektir. Bu nedenle ölçeğin madde faktör yük değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu söylenebilir. Ölçek madde toplam korelasyonlarının ise .35 ile .61 aralığında yer aldığı görülmektedir. Madde toplam korelasyonu korelasyon değerlerinin .30 ve üzerinde olduğu ve her bir maddenin bireyi iyi derecede ayırt ettiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2014, s. 183).

Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin ölçeğe ilişkin uyum indeksleri incelendiğinde X^2/df değerinin 2.38 olduğu görülmektedir. Bu değer 3'ten küçük olması mükemmel uyum olarak kabul edilmektedir. Artık ortalamaların karekökü (RMR) değerinin .06 olduğu görülmektedir. Bu değer iyi uyum olarak kabul edilmektedir (akt. Çokluk vd., 2012). İyilik uyum indeksinin (GFI) .94 olduğu, düzeltilmiş iyilik uyum indeksinin ise (AGFI) .90 olduğu görülmektedir. AGFI daima GFI kadar ya da ondan küçük değer alır (MacCallum ve Sehee, 1997 akt. Bayram, 2013, s.75). Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) değeri .90 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu değer iyi uyum gösterdiği söylenebilir. Yaklaşık hataların

ortalama karekökü (RMSEA) değeri .08 ($\leq .08$) olduğundan bu uyum indeksi değerinin de kabul edilebilir uyum gösterdiği görülmektedir. Elde edilen uyum indeksleri değerleri bir bütün olarak incelendiğinde modelin kabul edilebilir olduğu söylenebilir (akt. Çokluk vd., 2012).

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında test tekrar test, madde ayırt ediciliği ve iç tutarlılık katsayısı incelenmiştir. Bir ay arayla yapılan ölçek test tekrar test korelasyonu ($r=.904$) oldukça yüksek bir ilişki vermiştir. Maddelerin ayırt ediciliği alt üst %27'lik t-testi ile ölçülmüş ve maddelerin ayırt edicilik düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<.001$). Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .78 şeklinde bulunmuştur. Psikolojik ölçme araçları için güvenirlik katsayısının .70 ve üzerinde olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2014, s.183). Bu sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde ölçeğin oldukça güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten en yüksek puan 45, en düşük puan ise 9 puan alınabilmektedir. Toplam puanın yüksekliği internet bağımlılığının yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçek 5-10 dakika arası bir sürede doldurulabilmektedir. Analizden elde edilen sonuçlar ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders (DSM-5®). American Psychiatric Pub.
- Ayas, T., Çakır, Ö. ve Horzum, M. B. (2011). Ergenler için bilgisayar bağımlılığı ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 339-448.
- Bayram, N. (2013). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Amos Uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. ve Gürçan, A. (2007). The Validity and reliability of the problematic internet usage scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7 (1), 411-416.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS Ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

- Kalaycı, Ş. (2014). *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. (6. Baskı). Ankara: Asil.
- Oyun bağımlılığı resmen akıl hastalığı olarak kabul edildi (2018, 19 Haziran). Erişim adresi: <http://www.trthaber.com/haber/saglik/oyun-bagimliliği-resmen-akıl-hastalığı-olarak-kabul-edildi-370635.html>.
- Ögel, K., Karadağ, F., Satgan, D., ve Koç, C. (2015). Bağımlılık profil indeksi internet bağımlılığı formu'nun (bapint) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 28, 337-343.
- Pontes, H. M. ve Griffiths, M. D. (2016). The Development and psychometric properties of the internet disorder scale –short form (IDS9_SF). *Addicta*, 3(3), 303-318. doi: 10.15805/addicta.2016.3.0102.
- Shaw, M. ve Black D.W. (2008). Internet addiction. *CNS Drugs*, 22(5), 353-365.
- Van den Eijnden, R. J., Lemmens, J. S., ve Valkenburg, P. M. (2016). The social media disorder scale. *Computers in Human Behavior*, 61, 478-487.
- Yen, J. Y., Ko, C. H., Yen, C. F., Chen, C. S., ve Chen, C. C. (2009). The association between harmful alcohol use and Internet addiction among college students: comparison of personality. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 63(2), 218-224.
- Young, K. S. (1997, August). What makes the Internet addictive: Potential explanations for pathological Internet use. In *105th annual conference of the American Psychological Association*(Vol. 15, pp. 12-30). Chicago.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.